

# PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 5

Maj — 1952

Rok IV

## OGÓLNOKRAJOWA NARADA BIBLIOTEKARZY

W chwili kiedy nasz numer wychodzi z druku, w Warszawie, w sali Rady Państwa, w dniach 29 i 30 maja obraduje ponad 500 bibliotekarzy, stanowiących czołowy aktyw bibliotek państwowych, związków zawodowych i innych organizacji masowych.

Narada poświęcona jest upowszechnieniu czytelnictwa, odgrywającego doniosłą rolę w uświadomieniu politycznym szerokich mas Polski Ludowej, w mobilizacji ich do podejmowania i wykonywania czołowych zadań stojących w chwili obecnej przed narodem. W Naradzie biorą udział przedstawiciele Partii, Rządu, szeregu instytucji kulturalno-oświatowych i organizacji masowych.

Przedyskutowanie naszych osiągnięć, braków i błędów pozwoli na wytyczenie nowych zadań i określenie sposobów ich realizacji. „Książka i prasa to najpotężniejsza broń kultury socjalistycznej“ powiedział Maksym Gorki, ale aby książka mogła spełnić swe uświadamiające i kształtujące zadania musi dotrzeć do rąk każdego człowieka w Polsce i najdalszych krańców naszego kraju. Uczestnictwo w naradzie reprezentantów Centralnego Urzędu Wydawniczego, Związku Literatów Polskich, Instytutu Badań Literackich, Związku Dziennikarzy oraz organizacji masowych stwarza pomyślne warunki do przeprowadzenia wszechstronnej dyskusji i ustalenia właściwych form współpracy wymienionych instytucji i organizacji z bibliotekami nad upowszechnieniem książki i prasy.

Referaty, ujmujące w sposób zasadniczy zagadnienia czytelnictwa, wnikliwie oceniają dotychczasową sytuację na tym odcinku, stawiając mocno postulaty zmian i wytyczają zadania dla bibliotek na najbliższą przyszłość. Nieskrępowane, szczere wypowiedzi bibliotekarzy, związane z życiem jego lokalnymi potrzebami, poparte konkretnymi przykładami, ukazują żywych ludzi, ich zainteresowania i potrzeby; obok dorobku na polu upowszechnienia czytelnictwa, krytycznie i samokrytycznie obrazują trudności i niedociągnięcia oraz wysuwają propozycje ich przezwyciężenia.

Narada powyższa to wydarzenie wielkiej wagi w rozwoju działalności bibliotek Polski Ludowej. Ukaże ona niewątpliwie nowe drogi pracy z czytelnikiem, określi właściwą rolę bibliotek na etapie budowy podstaw socjalizmu w Polsce Ludowej.

---

W następnym numerze „Poradnika Bibliotekarza“ podamy sprawozdanie z przebiegu obrad oraz uchwalone rezolucje i wnioski.

*Phlistunow H., Łabanowska S.*

## **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ DZIECKA**

I.VI. — Międzynarodowy Dzień Dziecka to radosne święto naszych najmłodszych obywateli. Dzień ten wszyscy starają się utrwalić w pamięci i wyobraźni dziecka, dostarczając mu jak najwięcej rozrywek i radosnych przeżyć. W dniu tym dzieci powinny również w całej pełni odczuć i uświadomić sobie więź łączącą je z rówieśnikami na całej kuli ziemskiej, powinny zrozumieć, że nie wszystkie dzieci są jednakowo szczęśliwe. Radosne, spokojne dzieciństwo, jasna przyszłość — to obraz życia dzieci w Krajach Demokracji Ludowej; ciężkie zmaganie z losem, przedwczesna dojrzałość, obowiązki na miarę człowieka dorosłego — to życie dzieci robotniczo-chłopskich w krajach imperialistycznych; rozdzierający huk bomb, łzy matek, nędza i poniewierka, jakie niesie ze sobą wojna — to warunki w jakich żyją dzieci koreańskie.



W dniu tym dzieci polskie czynem zadokumentować powinny braterstwo łączące je z rówieśnikami z innych krajów. Wyrazić się to może w zbiorce książek dla dzieci koreańskich, przebywających w Polsce, w zbiorowym liście wysłanym do nich z okazji Święta Dziecka itp.

Biblioteki dziecięce, znając upodobania i zainteresowania małych czytelników, posługując się różnymi formami propagandy książki, mogą uczynić dzień ten w czytelnicy uroczystym.

Żeby ułatwić bibliotekarzom zorganizowanie tego święta, podajemy poniżej kilka form pracy z czytelnikiem, przy pomocy których można przeprowadzić propagandę Międzynarodowego Dnia Dziecka w bibliotece dla dzieci.

I. WYSTAWKA — Na tydzień przed terminem uroczystości wywieszamy plakat uzupełniony wystawką.

Temat 1: *Dziecko w Polsce dawniej i dziś*. Na plakacie ilustracje podkreślające drogą kontrastu los dziecka przed wojną i obecnie. Wystawkę dzielimy na 2 części.

Strona lewa — napis: DAWNIEJ i następujące książki:

KONOPNICKA M. „*Jaś nie doczekał*”. „*W piwnicznej izbie*”. „*Przed sądem*”. Poezje t. I. Pisma wybrane. t. V. — W-wa 1951 KiW s. 283. ORZESZKOWA E. „*Dobra Pani*”. W-wa 1948 Geb. i Wolff s. 56. PRUS B. „*Antek*” W-wa 1949 KiW s. 36. CHARZEWSKA Z. „*Franek, jego pies i spółka*”. W-wa 1950 KiW s. 80, 1 nlb. 3. HERTZ B. „*Z dziejów terminatora*”. W-wa 1951 „Czytelnik” s. 135, 1 nlb. WASILEWSKA W. „*Pokój na poddaszu*”. W-wa 1949 „Czytelnik” s. 127, 1 nlb. DŁUGOSZEWSKI B. M. „*Rudy Tomek*”. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 230, 3 nlb.

Strona prawa — napis: DZIECKO W POLSCE LUDOWEJ — książki:

„*Projekt Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*” (artykuł 68). BRONIEWSKA J. „*Ogniwo*”. W-wa 1951 M. O. N. s. 210. MICHALSKA M. „*Lato w Olszance*”. W-wa 1951 KiW s. 206. TROPACZYŃSKA-OGARKOWA W. „*I my walczymy o pokój*”. W-wa 1950 Nasza Księgarnia s. 61. TROPACZYŃSKA-OGARKOWA W. „*Za godzinę zbiórka*”. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 149. „*Dzieci wołają o pokój*”. W-wa 1950 KiW s. 25, 7 tabl. „*Wakacje w Polsce*”. W-wa 1951 Nasza Księgarnia K. 23 nlb. ilustr.

Temat 2. *Nasi braciszczkowie z całego świata*. Na plakacie kontury świata ozdobione główkami lub postaciami dzieci róż-

nych krain np. główka Murzynka na konturze Afryki. Kolorowe nitki lub wstążeczki łączą poszczególne części świata z książkami (wybór), leżącymi na wystawce, opisującymi losy dziecka zamieszkującego dany kraj.

#### Książki o dzieciach Związku Radzieckiego:

ALEKSIN A. „*Trzydzieści jeden dni*“. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 195. OSIEJEWA B. „*Wasiek Trubaczow i jego koledzy*“. W-wa 1950 Nasza Księgarnia s. 242, PRILEŻAJEWA M. „*Nie jesteś sam*“. W-wa 1950 Nasza Księgarnia s. 166.

#### Książki o dzieciach Krajów Demokracji Ludowej:

ACS K. „*Dzieci z Kotányi*“. W-wa 1951 „Czytelnik“ s. 169 (Węgry), CIVKI J. „*Jasiek z Koziej Wólki*“. Mikołów, Książnica Śląska s. 97 (Czechosłowacja). KRAUSE H. „*Rodzina Habermanów*“. W-wa 1951 „Czytelnik“ s. 173 (NRD), DASKALOV S. „*Wielkie święto Gjoszki*“. W-wa 1950 MON s. 34 (Bułgaria). BRONIEWSKA J. „*Ogniwo*“. W-wa 1951 MON s. 210 (Polska).

#### Książki o dzieciach z różnych stron świata:

DEWITZOWA W. „*Dzieci, dzieci z całego świata*“ Płomyk 1950/51 Nr 39 s. 610. SZELBURG-ZAREMBINA E. „*Śladem gołębi*“. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 127. „*Kongres dzieci*“. W-wa 1950 Kom. Obyw. Obch. Dnia Dziecka s. 28. KOMOROWSCY „*Twoi rówieśnicy*“. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 183, nlb. 1 CENTKIEWICZ A., CENTKIEWICZ CZ., „*Odarpi, syn Egigwy*“ W-wa. 1950 „Czytelnik“ s. 163, 2 nlb. „*Mała Marta stawia kropkę*“. Zebrała i opracowała M. Górską. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 107, nlb. 2. TROPACZYŃSKA-OGARKOWA W., KRÜGER M. „*Mały łącznik KIM*“. W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 300, nlb. 2.

II. KATALOGI. — W związku z opisanymi powyżej wystawkami w bibliotece może pozostać trwały ich ślad w postaci opracowanych ilustrowanych katalogów zagadnieniowych. Do katalogu „*Nasi braciszczowie z całego świata*“ możemy dodać następujące pozycje:

GABE D. „*Miczeto, siostra Piotrusia*“. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 106 (Bułgaria). FEHER K. „*Pierwszy tydzień*“. W-wa 1951 „Czytelnik“ s. 33 (Węgry). SZWARC E. „*Uczennica I kl.*“. W-wa 1950 KiW s. 106. (Związek Radziecki). NOSOW N. „*Wesoła rodzinika*“. W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 98 (Zw. Radziecki).

Na podstawie materiału z drugiej wystawki, po uzupełnieniu go, możemy zrobić katalog *Nasi rówieśnicy w Związku Radzieckim i Krajach Demokracji Ludowej*.



III. ALBUM. — Znany jest powszechnie fakt, że albumy cieszą się w czytelnich dziecięcych dużym powodzeniem. Możemy więc przy pomocy aktywu czytelniczego wykonać albumy na temat np. *Dziecko w Polsce Ludowej. Organizacje dziecięce i młodzieżowe* itp. W albumach tych, oprócz materiału ilustracyjnego, umieszczamy artykuły wycięte z pism oraz odpowiednią bibliografię.

IV. KONKURS. — Bardzo atrakcyjną formą propagandy książek są konkursy. Podajemy projekt konkursu, który powinien być ogłoszony przynajmniej na 14 dni przed 1 czerwca. Wyniki konkursu mogą być podane w „Dniu Dziecka” na zebraniu aktywu czytelniczego.

Temat konkursu: *Bohaterowie wśród waszych rówieśników*. Plakat konkursowy powinien zawierać urywki z książek, ewentualnie ilustracje przedstawiające danego bohatera lub fragment jego przeżyć.

Przykłady książek:

GABE D. „*Miczełto siostra Piotrusia*”. W-wa 1950 „Czytelnik” s. 106, 1 nłb. KASSIL L., POLANOWSKI M. „*Ulica młodszego syna*”. Nasza Księgarnia s. 283, nłb. 2. KATAJEW W. „*Syn pułku*”. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 202, nłb. 1. BOBIŃSKA H. „*Zemsta rodu Kabunauri*”. W-wa 1950 Nasza Księgarnia s. 253, nłb. 3. BRONIEWSKA J. „*Krystek z Warszawy*”. W-wa 1949 Prasa Wojskowa s. 165, 2 nłb.

Warunki konkursu. Czytelnik musi podać:

- 1) autora i tytuł książki,
- 2) imię bohatera,
- 3) opisać krótko na czym polegało jego bohaterstwo.

V. ZEBRANIE AKTYWU CZYTELNIKÓW. W dniu Święta Dziecka możemy zorganizować zebranie aktywu czytelniczego, ogłoszone znacznie wcześniej. Dzieciom należy podać program zebrania.

Projekt programu zebrania:

- 1) Referat o Międzynarodowym Dniu Dziecka wygłoszony przez starszego czytelnika. Materiał do referatu można zaczerpnąć z następujących źródeł:

BEREK J. „Międzynarodowy Dzień Dziecka“ (Artykuł) Płomyk 1949/50 s. 614. „Nowe święto“. Płomyk 1949/50 s. 620 (artykuł). DEWITZOWA W. „Dzieci, dzieci z całego świata“ — Płomyk 1950/51 Nr 39 s. 610.

2) Inscenizacja. Dzieci — postacie z książek z charakterystycznymi wypowiedziami np. M a r y s i a — SZWARC E. „Uczennica I kl.“. W-wa 1950 KiW s. 106, 6 nlb.; B r a c i a L i. — GÓRSKA I. „Pięciu braci Li“. W-wa 1950 Nasza Księgarnia s. 25, 6 nlb.; P i e t r u s z k a — BRONIEWSKA J. „Ogniwo“. W-wa 1951 MON s. 210, 2 nlb.; A n a r u k — CENT-KIEWICZ CZ. „Anaruk chłopiec z Grenlandii“. W-wa 1947 Nasza Księgarnia s. 66, 1 nlb.; M a l i a — JÜRGEN A. „Błękitny ptak“. W-wa 1951 KiW s. 234, 2 nlb. i inne jak np. postacie z książek podanych poprzednio.

3) Bajka opowiedziana przez jednego z czytelników.

Materiał: MARKOWSKA W., MILSKA A. „Baśnie w wyborach“. W-wa 1951 KiW s. 206, 2 nlb. NAGISZKIN D. „Mężny Asmusz“ — bajki amurskie, W-wa 1951 Nasza Księgarnia s. 215, 3 nlb.

4) Omówienie i ocena konkursu „Bohaterowie wśród waszych rówieśników“ ewentualnie z rozdaniem drobnych nagród.

5) Wiersze przeplatające poszczególne punkty zebrania, recytowane przez czytelników np.,

BRZECHWA J. „Dzień Dziecka“ Płomyczek 1951 Nr 39. JAN-CZARSKI CZ. „Wspólna sprawa“. Wiersz na str. 30. „Chcemy się uczyć“ SŁOBODNIK WŁ. „Mały bęben i wielki bęben“. W-wa 1948 Ks. Spół. Wyd. s. 32, 4 nlb. Wiersz „Mały bęben i Pedro“. „Kongres dzieci“. W-wa 1950 Gł. Kom. Obyw. Obch. „Dnia Dziecka“ s. 28 (prawie wszystkie wiersze).

6) Pieśni.

Rolę konferansjera najczęściej pełni bibliotekarz, lub czytelnik z aktywu Biblioteki dla Młodzieży.

Podane tutaj projekty nie wyczerpują wszystkich możliwości bibliotekarza, są one jedynie pomocą, mającą pobudzić jego inicjatywę.



## WYSTAWA „WIEK OŚWIECENIA W POLSCE“

Jedną z najciekawszych imprez kulturalnych w roku bieżącym jest niewątpliwie wystawa „Wiek Oświecenia w Polsce“, zorganizowana w Muzeum Narodowym w Warszawie. — Nawiązuje ona do najpiękniejszych tradycji historycznych naszej ojczyzny, odzwierciedlając *walkę dwóch nurtów, walkę ludzi postępowych i światłych z uprzywilejowaną warstwą magnatów, z wstecznictwem, które — jak to czyni i dziś — przeciwstawiało się zaciekle jakimkolwiek dążeniom do ulżenia doli mas ludowych.* (Przem. Prez. Bieruta z dnia 2.III.1949 r.).

Wybór tematyki wystawy nie był dziełem przypadku. Stanowi on hołd oddany naszym pionierom postępu, rekrutującym się przeważnie z oświeconego mieszczaństwa, średniej szlachty oraz rozumnych jednostek spośród wielkiego ziemiaństwa.

Na tle historycznym uwypuklono polityczno-społeczne znaczenie zjawisk gospodarczych i kulturalnych, zachodzących w owym czasie, których logicznym następstwem są obecne rewolucyjne zmiany w układzie stosunków w naszym kraju, kraju demokracji ludowej. Materiały wystawowe, rozmieszczone w 26 salach Muzeum Narodowego, obejmują ponad 4 tysiące oryginalnych eksponatów, zebranych z muzeów i bibliotek całej Polski. W niesłychanie plastyczny, przejrzysty i atrakcyjny sposób zobrazowane zostały wszelkie dziedziny życia w okresie Wiek Oświecenia, przy jednoczesnym powiązaniu ówczesnej problematyki z zagadnieniami dnia dzisiejszego.

Wystawa ma ogromne walory polityczne, wychowawcze, naukowe, oświatowe, estetyczne, techniczne i metodyczne. Nas bibliotekarzy do zwrócenia szczególnej uwagi na wspomnianą wystawę skłaniają dwojakie względy: potrzeba samokształcenia oraz konieczność uzupełniania naszych wiadomości z dziedziny metodyki organizowania tego rodzaju imprez.

Ideologiczne założenia wystawy ujmuje piękna cytata z pism Hugona Kołłątaja: *Nie może być ten kraj wolny, gdzie człowiek jest niewolnikiem*. Pod hasłem wyzwolenia ludu z okowów pańszczyzny rozpoczyna się odrodzenie Polski „Wiek Oświecenia“.

Wystawa w sposób planowy grupuje szereg zagadnień, zaczynając od ówczesnych stosunków ekonomicznych, czyli od bazy.

Czołowym zagadnieniem w tej dziedzinie jest g ó r n i c t w o i h u t n i c t w o. Zgromadzone na wystawie eksponaty ilustrują wszechstronnie ten dział życia gospodarczego Polski Oświecenia. Załączkiem tych poczynañ była zorganizowana w Wiek Oświecenia „Komisja Kruszcowa“, studia STASZICA, których rezultatem było dzieło *O ziemioródtwie Karpatów i innych gór i równin polskich* i praca J. OSIŃSKIEGO *Opisanie polskich żelaza fabryk*. Podziwiamy przenikliwość ówczesnych ekonomistów, którzy w pełni doceniali wagę tych gałęzi przemysłu dla kraju i dążyli do odrodzenia górnictwa i hutnictwa drogą specjalnych badań geologicznych oraz przy pomocy unowocześnienia metod eksploatacji i produkcji.

Inną dziedziną życia gospodarczego zajmuje się część wystawy, poświęcona p r o d u k c j i m a n u f a k t u r. Są to pierwsze niezbyt szczęśliwe próby uprzemysłowienia kraju. Należy przy tym zwrócić uwagę, że dawne magnackie manufaktury wytwarzały przeważnie przedmioty zbytku: piękną porcelanę i szkło, kryształowe zwierciadła, luksusowe tkaniny i wykwintne dywany, zatrudniając przy tym przymusowo chłopów pańszczyźnianych i płacąc im grosze.

W związku z ożywieniem życia gospodarczego następuje w Wiek Oświecenia r o z w ó j ś r ó d k ó w k o m u n i k a c j i. Zreorganizowana zostaje poczta, powstają nowe trakty i kanały. Dziś kontynuujemy te poczynania poprzez regulowanie rzek, rozbudowę sieci kolejowej, organizowanie komunikacji lotniczej, elektryfikację trakcji podmiejskiej itp.

Innym problemem, zobrazowanym na wystawie, jest r o z b u d o w a W a r s z a w y — jej przetwarzanie się z miasta o charakterze feudalnym w ośrodek wczesno-kapitalistyczny.



Oglądamy stare sztychy, akwarele Vogla, piękne obrazy olejne Canaletta, ukazujące starą Warszawę. Jednocześnie możemy się z nich przekonać, że Polska Ludowa, przekształcając naszą stolicę w rozległe miasto, budowane według zasad socjalistycznych, upiękzone pomnikami, parkami, zieleńcami, domami kultury, z wzorowo rozplanowanymi osiedlami robotniczymi, jak Muranów i Młynów, z rosnącą w oczach dzielnicą M.D.M., dąży do jak najwierniejszego odtworzenia dzielnic zabytkowych z owego okresu, odbudowując Starówkę, Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat, Plac Bankowy.

Wiele miejsca na wystawie poświęcono r o z w o j o w i n a u k i , k u l t u r y i s z t u k i Wieku Oświecenia.

W problemy te wprowadza nas wymowny symbol: 35-tomowa *Wielka Encyklopedia* francuska, otwarta na hasło „Lud“. Dziś, gdy upływa 200 lat od chwili ukazania się jej pierwszego tomu, umieszczenie na wystawie tego pomnika światowej kultury ma specjalną wymowę. „Wiek Oświecenia“ w Polsce, krocząc śladami „encyklopedystów“, rozpoczął swe odrodzenie od rozwoju nauk matematyczno-przyrodniczych. Bój o teorię Kopernika, podjęty przez wielu ówczesnych uczonych, uwieńczony został znakomitą rozprawą Jana Śniadeckiego. Świadczy to o budzeniu się postępowego poglądu na świat, opartego na przesłankach materialistycznych. W analogiczny sposób kształtowała się ówczesna myśl filozoficzna. Wyrazem tego jest jedna z wypowiedzi Kołłątaja: *Byt każdego człowieka zależy od sposobów zaspokojenia jego potrzeb; w miarę, ile im dogodzić zdoła, tworzy się jego charakter moralny*. Jakież to bliskie marksizmowi!

Po tejże linii szły prace badawcze znakomitych uczonych polskich owego okresu: chemika — Jędrzeja Śniadeckiego, przyrodnika — Krzysztofa Kluka, geologa — Stanisława Staszica. Dziś kontynuujemy ten kierunek studiów, wzbogacony wielkimi osiągnięciami naukowców radzieckich.

Wystawa ilustruje także specjalnie bliski nam problem, a mianowicie z a g a d n i e n i a b i b l i o t e c z n e. Obrazuje ona wysiłki działaczy Wieku Oświecenia w kierunku udostępniania księgozbiorów, unowocześnienia ich, organizowania

nowych bibliotek. Obecnie, gdy posiadamy w naszym kraju pełną sieć bibliotek państwowych, gdy rozbudowa sieci bibliotek związkowych dobiega końca, a biblioteki naukowe przystąpiły do zmiany systemu pracy, musimy sobie uprzytomnić, że zaczątkiem naszej Biblioteki Narodowej był księgozbiór Załuskich.

Szeroko rozpracowano na wystawie problem szkolnictwa, zaznajamiając zwiedzających z żywą działalnością KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ, pierwszego w Europie Ministerstwa Oświaty, oraz z pracą „Towarzystwa Ksiąg Elementarnych“. Rzucone wówczas hasło *Oświata dla wszystkich* doczekało się zrealizowania dopiero w dwa wieki później, gdy Polska Ludowa zlikwidowała ostatecznie analfabetyzm, stworzyła pełną sieć szkół podstawowych, rozbudowała szkolnictwo zawodowe, powiększyła dwukrotnie ilość szkół wyższych — słowem udostępniła naukę wszystkim ludziom pracy.

Wiek Oświecenia położył ogromne zasługi w dziedzinie języka w s t w a. Tak więc polską terminologię dla geografii i matematyki ustala Jan Śniadecki, dla chemii — Jędrzej Śniadecki, dla botaniki — Krzysztof Kluk, dla hutnictwa — J. Osiński.

Ukoronowaniem tych poczynań jest wspaniały 6-tomowy słownik Lindego, wydany w r. 1807. Został on obecnie wznowiony, jako cenny materiał językoznawczy.

Osobne zagadnienie stanowi p u b l i c y s t y k a tego okresu. Charakteryzuje ją wybitna postępowość. Z zainteresowaniem oglądamy szereg czasopism ówczesnych, że wymienimy tu najbardziej z nich znane, jak *Monitor*, *Pamiętnik historyczno - polityczny*, *Zabawy przyjemne i pożyteczne*. Budzi się w nas żal, że dostępna ona była tylko dla nielicznej grupy światłych obywateli i z poczuciem dumy zestawiamy ją z dzisiejszą prasą, wydawaną w olbrzymich nakładach, udostępnioną dla najszerszych mas ludowych, odgrywającą niesłychanie ważną rolę w naszym życiu, kształtującą poglądy polityczno-społeczne, rozszerzającą horyzonty myślowe, uczącą właściwego stosunku do życia, słowem — kształtującą nowego człowieka.



Przechodząc od publicystyki do literatury pięknej — musimy przede wszystkim podkreślić, że charakteryzuje ją nastawienie krytyczne. Wspaniałe satyry KRASICKIEGO *Monachomachia i antymonachomachia*, *Pan Podstoli*, słynne bajki biskupa-wolnomyśliciela, cięte paszkwile KAJETANA WĘGIERSKIEGO, dowcipne komedie ZABŁOCKIEGO, bajki NIEMCEWICZA świadczą o bojowej postawie ówczesnego piśmiennictwa, które nie ogranicza się do malowania obyczajów lecz odważnie je krytykuje. Polska Ludowa doceniła dzieła pisarzy ówczesnej doby wydając liczne opracowania z tego okresu, co ilustruje jedna z końcowych sal wystawy.

Życie teatralne epoki Oświecenia doczekało się bodaj po raz pierwszy na tej wystawie tak starannego i wszechstronnego opracowania. — Wysuwa się tu na czoło postać „ojca teatru polskiego“ WOJCIECHA BOGUSŁAWSKIEGO, którego utwór sceniczny *Krakowiacy i górale* wszedł do żelaznego repertuaru teatralnego Polski Ludowej, jako sztuka narodowa o charakterze reprezentacyjnym.

Ukoronowaniem Wieku Oświecenia w Polsce była Konstytucja 3-go Maja, zawierająca niezwykle postępowe, jak na owe czasy, założenia. Niestety elementy wsteczne znieweczyły to wiekopomne dzieło myśli demokratycznej. Dziś, gdy żyjemy pod znakiem najwspanialszej zdobyczy, projektu Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Konstytucji sięgającej do tradycji roku 1791, ta część wystawy staje się nam szczególnie bliska i aktualna.

Tak to, w ogólnych zarysach, Wystawa Wieku Oświecenia uczy nas, jak wiązać tradycje postępowe z najżywotniejszymi problemami dnia dzisiejszego.

Obecnie kilka słów o stronie technicznej tej imprezy, o środkach, jakimi posługiwano się przy jej organizacji.

Napisy, wykonane na grubym szlifowanym szkłe, umocowane na cienkich niewidocznych drucikach, orientują zwiedzających o zagadnieniach, którym poświęcono poszczególne sale. Napisy te zostały wykonane antykwą \*) dla szarmonizowania

---

\*) Antykwą jest to rodzaj pisma — prosta, łacińska trzcionka.

ich z przedstawioną epoką. Mniejsze tabliczki, wykonane analogicznie, umieszczono obok lub wewnątrz gablot, stopniując ich wielkość w zależności od wagi zagadnień, których dotyczą.

Wielką usługę także oddały szklane tabliczki, wykorzystane jako tło map i wykresów, dając przyjemny efekt dla oka.

Odnosnie samych gablot zastosowano kilka ich modeli celem uniknięcia jednostajności.

Dla zademonstrowania rękopisów, lub białych kruków, nieosiągalnych w oryginale, umieszczano często ich fotokopie. Również tę samą technikę stosowano do sporządzania powiększeń, gdy istniejący oryginał miał tak miniaturowe rozmiary, iż nie dawał pożądanego efektu. Dotyczy to w szczególności małych rysunków Norblina, Płońskiego i Orłowskiego, przy pomocy których akcentowano różnice społeczne, tak charakterystyczne dla epoki poprzedzającej Wiek Oświecenia.

Wiele eksponatów to oryginały, z których chyba najcenniejszym jest rękopis Konstytucji 3-go Maja.

Dla uplastycznienia postaci wielkich mężów stanu, literatów i artystów umieszczano ich portrety.

Przy odtwarzaniu wnętrza warsztatów, hut i kopalń posługiwano się specjalnie wykonanymi rysunkami.

W sumie, zastosowano przy wykonaniu wystawy najnowsze zdobycze techniki i osiągnięto zamierzony efekt: żywe, atrakcyjne ujęcie całości.

## BIBLIOGRAFIA OPRACOWAŃ DOTYCZĄCYCH WIEKU OŚWIECENIA W POLSCE.

- ASSORODOBRAJ NINA. *Początki klasy robotniczej. Problem rąk roboczych w przemyśle polskim w epoce stanisławowskiej*. Warszawa 1946 „Czytelnik“ s. 270.
- BATOWSKI Z. *Malarki Stanisława Augusta*. Wrocław 1951. Zakład Narodowy im. Ossolińskich s. 71, tabl. 17.
- BRODA J. *Andrzej Zamoyski a sprawa chłopska w II-jej połowie XVIII wieku*. Warszawa L.S.W. 1951 s. 173.
- CZAPCZYŃSKI T. *Hugo Kołłątaj*. Warszawa 1948 „Czytelnik“ s. 16. *Kołłątaj i Wiek Oświecenia*. Warszawa „Czytelnik“ 1951 s. 288.
- KORTA A. *Hugo Kołłątaj*. Warszawa 1951 MON s. 35.



- KOTT J. *Trwałe wartości literatury Polskiego Oświecenia*. Warszawa 1951 PIW s. 72.
- KURDYBACHA Ł. *Dzieje kodeksu Andrzeja Zamoyskiego*. 1951 „Czytelnik” s. 167.
- KURDYBACHA Ł. *Dzieje oświaty kościelnej końca XVIII wieku*. 1949 „Czytelnik” s. 201.
- KURDYBACHA Ł. *Kuria rzymska wobec Komisji Edukacji Narodowej w latach 1773—1783*. Kraków 1949 P.A.L. s. 96.
- LEŚNODORSKI B. *Dzieło Sejmu Czteroletniego 1788—1792*. Studium historyczno-prawne. Wrocław 1951 Zakł. Nar. im. Ossolińskich s. 473.
- LEŚNODORSKI B. *Kuźnica Kołłątajowska*. Wybór źródeł. Wybrał i opracował B. Leśnodorski. Wrocław 1949. Zakład Nar. im. Ossolińskich s. 251.
- LEŚNODORSKI B., OPAŁEK K. *Nauka Polskiego Oświecenia w walce o postęp*. Warszawa 1951 „Czytelnik” s. 101.
- LIBERA Z. *Literatura Polskiego Oświecenia*. Warszawa 1950 CRZZ s. 176.
- MOŚCICKI H. *Jakub Jasiński*. Kraków 1948, M. Kot s. 238.
- MIKUŁSKI T. *Nad tekstami Książka*. Wrocław 1947 Wrocław. Tow. Nauk. s. 60.
- MIKUŁSKI T. *Stan badań i potrzeby nauki o literaturze Wieku Oświecenia*. Wrocław 1950. Wrocław. Tow. Nauk. s. 22.
- OSTROWSKI A. *Hugo Kołłątaj ojciec demokracji polskiej*. Warszawa 1946 „Czytelnik” s. 53.
- PROCHNIK A. *Demokracja Kościuszkowska*. Warszawa 1946 „Wiedza” s. 206.
- RZADKOWSKA H. *Stosunek polskiej opinii publicznej do Rewolucji Francuskiej*. Warszawa 1948 „Książka” s. 180 Biblioteka Historyczna.
- SKAŁKOWSKI A. M. *Archiwum Wybickiego*. (1768—1801) T. Prz. Nauki i Sztuki T. 1 i 2.
- SKWARCZYŃSKI S. *Chłopi i sprawa chłopska w romansie stanisławowskim*. Ł.T.N. 1950 s. 154.
- SMOLEŃSKI WŁ. *Kuźnica Kołłątajowska*. Studium historyczne z przedm. Z. Kormanowej. Warszawa 1949 „Książka” s. 174 Biblioteka Histor.
- SMOLEŃSKI WŁ. *Przewrót umysłowy w Polsce w wieku XVII*. Studia historyczne. Wyd. 3. Warszawa 1949 PIW s. 382.
- TOKARZ W. *Insurekcja Warszawska 17 i 18 kwietnia 1794*. Przedm. H. Jabłońskiego. Wyd. 2. 1950 KiW s. 375. Biblioteka Historyczna 8.

## BIBLIOGRAFIA WZNOWIEŃ PISARZY WIEKU OŚWIECENIA W POLSCE.

- BOGUSŁAWSKI WOJCIECH. *Cud mniemany, czyli krakowiacy i górale oraz dzieje Teatru Narodowego w skróceniu*. Oprac. J. Kijas. Kraków 1951 M. Kot s. 129.
- KRASICKI IGNACY. *Bajki*. Wybór. Ilustr. J. M. Szancer. Warszawa 1951 KiW s. 55.
- KRASICKI IGNACY. *Bajki*. Ilustr. J. Skarżyński. Warszawa 1951 N. Ks. s. 49.
- KRASICKI IGNACY. *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*. Wyd. 5. Wrocław 1950 Zakł. Nar. im. Ossolińskich s. XXXVI, s. 180.
- KRASICKI IGNACY. *Monachomachia. Antymonachomachia*. Warszawa 1951 KiW s. 87.
- KRASICKI IGNACY. *Utwory wierszowane w wyborze*. Oprac. St. Adamczewski. Wstęp oprac. T. Mikulski (wyd. 2 zmien.) Warszawa 1951 KiW s. 131. Bibl. Pisarzy Polskich i Obcych 20.
- NIEMCEWICZ JULIAN URSYN. *Dwaj panowie Sieciechowie*. Wrocław 1950. Zakł. Nar. im. Ossolińskich.
- NIEMCEWICZ JULIAN URSYN. *Powrót posta*. Wrocław 1950 Zakł. Nar. imienia Ossolińskich. wyd. 6 s. 99.
- NIEMCEWICZ JULIAN URSYN. *Śpiewy historyczne*. Wyd. 2. Warszawa 1948 „Książka” s. 105.
- STASZIC ST. *Wybór pism*. Warszawa 1948 „Książka” s. 139.
- ŚNIADECKI J. *Żywot literacki Hugona Kołłątaja z opisaniem stanu Akademii Krakowskiej, w jakim się znajdowała przed r. 1780*. Wrocław 1951 Zakł. Nar. im. Ossolińskich s. 89.
- ZABŁOCKI FRANCISZEK. *Fircyk w załotach*. Komedia w 3 aktach. Warszawa 1951 KiW s. 110 wyd. 3.
- ZABŁOCKI FRANCISZEK. *Sarmatyzm*. Wrocław 1951 Zakł. Nar. im. Ossolińskich s. 152.

opr. M. D.

Romana Łukaszewska

## GAZETA I CZASOPISMO W BIBLIOTECE

### II

W nrze 3/52 „Poradnika Bibliotekarza” omówione zostały formy pracy z gazetą i czasopismem realizowane przy pomocy żywego słowa. W numerze bieżącym damy przegląd form ogładowych oraz materiałów pomocniczych do pracy z czasopismem w bibliotece.



Najbardziej podstawową formą propagandy ogładowej czasopism są g a z e t k i ś c i e n n e. Mogą one przybierać różne postacie. W jednym wypadku bibliotekarz wycina z gazet i wywiesza najciekawsze wiadomości za pewien okres czasu; w innym — tworzy rodzaj fotomontażu, złożonego z powycinanych tytułów najważniejszych artykułów z prasy; jeszcze w innym poświęci gazetkę jednemu, określönemu zagadnieniu wywieszając materiały z szeregu różnorodnych dzienników i czasopism. Ważną rzeczą jest, aby sprawy omówione w gazetce uzupełniać (o ile to możliwe) zestawieniami literatury, związanej z tematem, np. jeśli czołowym zagadnieniem bieżącej prasy jest akcja zaopatrzenia miast przez wieś, należy dodać spis książek o sojuszu robotniczo-chłopskim.

Dużą wagę należy przywiązywać do estetycznego wykonania gazetek, opatrzenia ich w mobilizujące hasła i cytaty, przyciągające uwagę czytelników.

W bibliotekach, posiadających znaczną liczbę czasopism oraz szereg ich roczników, sporządzamy dla czytelników k a t a l o g c z a s o p i s m w układzie alfabetycznym. Katalog winien być umieszczony na widocznym miejscu, aby mógł spełnić swą rolę propagandową.

Oprócz stosowania omówionych form pracy z czasopismem, bibliotekarz powinien otoczyć czujną opieką poszczególnych czytelników, interesujących się prasą, pouczyć ich w rozmowach indywidualnych jak z niej korzystać i jak posługiwać się pomocami bibliotecznymi z tego zakresu.

W pracy z czasopismem i gazetą, oprócz stosowania wyżej omówionych form pracy z czytelnikiem, należy w bibliotece gromadzić pewne m a t e r i a ł y p o m o c n i c z e, które służyć będą czytelnikowi, bibliotekarzowi, prelegentowi.

Należą do nich:

1. K a t a l o g z a w a r t o ś c i c z a s o p i s m zawierający zasługujące na uwagę materiały z prasy. Po przeczytaniu czasopisma bibliotekarz dokonuje wyboru tych artykułów i notatek, które posiadając wartość nieprzemijającą, służyć mu będą pomocą przy organizowaniu prasówek, odczytów i innych imprez bibliotecznych — jednocześnie mogą one być przydatne

czytelnikom, poszukującym materiałów z różnych dziedzin życia i wiedzy. Artykuły te stanowią jakby uzupełnienie zasobów książkowych biblioteki, szczególnie w zakresie zagadnień aktualnych. Ostatnia uwaga wskazuje, jak ważną rzeczą jest szybkie katalogowanie i udostępnianie czytelnikom artykułów z bieżącej prasy.

Artykuły te kataloguje się wypisując na kartkach nazwisko i imię autora, tytuł artykułu, nazwę czasopisma, rocznik, numer i stronę, na której artykuł jest zamieszczony. Kartki katalogu układamy działowo według tematów np. Walka o pokój, Spółdzielnie Produkcyjne itd. Wielką pomocą w sporządzaniu tego rodzaju katalogów jest wydawana przez Bibliotekę Narodową „Bibliografia zawartości czasopism”.

Katalog należy udostępnić wszystkim czytelnikom.

2. T e c z k a m a t e r i a ł ó w z c z a s o p i s m .  
Przeglądając czasopisma bibliotekarz wybiera z nich ilustracje, wykresy, dane statystyczne, które mogą mu być przydatne jako materiał ilustracyjny przy opracowywaniu „prasówek“, pogadanek, przy sporządzaniu plakatów, albumów, gazetek ściennych itp. Ilustracje te wycina i rozkłada w teczках według zagadnień; np. plan 6-letni, spółdzielnie produkcyjne, walka o pokój, wielcy uczeni, przodownicy pracy, pisarze itp. Na wierzchu każdej teczki, u dołu, wyraźnymi literami wypisuje się odpowiednie zagadnienia. Teczki układa się w szafie lub na półce alfabetycznie według zagadnień tak, aby było łatwo trafić do każdej z nich.

W sposób specjalny należy potraktować sprawę r e c e n z j i k s i ą ż e k zamieszczanych w czasopismach. Po wycięciu układamy je również w teczках, przy czym dobrze jest przyjąć następujący ich podział (co uwidoczniamy przy pomocy właściwego napisu na wierzchu teczki): 1) literatura piękna, 2) polityczno-społeczna, 3) popularno-naukowa, 4) techniczna, 5) dla dzieci i młodzieży. W obrębie teczki recenzje układamy alfabetycznie według nazwisk autorów i tytułów książek (a nie według nazwisk recenzentów) np. jeśli mamy recenzję książki M. Gorkiego „W Ameryce“ napisaną przez R. Zimanda, umieszczamy ją w teczce biorąc za podstawę układu: Gorki M., a nie



Zimand R. Teczki z recenzjami winny być udostępnione czytelnikom.

Jest jeszcze inny sposób rejestracji recenzji, polegający na opracowaniu jakby katalogu recenzji. Wówczas recenzje katalogujemy tak jak artykuły z czasopism, zawsze biorąc za podstawę autora i tytuł recenzowanej książki i dla zapoznania się z nimi odsyłamy czytelnika do właściwego czasopisma.

Poważną trudność przy prowadzeniu teczek z materiałami z czasopism stanowi brak odpowiedniej ilości egzemplarzy do ich wycinania. Sprawę rozwiązać można w dwojaki sposób: przez prenumeratę podwójnych egzemplarzy lub zaapelowanie do czytelników, aby ofiarowali bibliotece zbędne dla nich numery czasopism. Drugi sposób jest bardzo skuteczny i w wyniku daje bibliotekarzowi wiele ciekawego materiału.

3. **S p i s s k r ó t ó w.** Bardzo często w prasie używa się skrótów nazw różnych instytucji, organizacji itp. np. FWP — Fundusz Wczasów Pracowniczych, ZSch — Związek Samopomocy Chłopskiej i inne. Dobrze jest, jeśli bibliotekarz założy małą kartoteczkę (w zwykłym nawet pudełku) z odpowiednimi skrótami. Na kartkach wypisujemy skrót, a pod nim właściwą nazwę, np. PKPG — Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego. Kartki układamy w pudełku alfabetycznie. Udostępnienie kartoteczki czytelnikom ułatwi im zrozumienie czytanych gazet.

4. W dużych bibliotekach można założyć kartotekę informacyjną o najważniejszych organizacjach, instytucjach, konwencjach, uchwałach międzynarodowych. Na kartach katalogowych wypisuje się nazwę jakiejś organizacji, czy konwencji np. Światowa Federacja Kobiet. Pod spodem w wielkim skrócie umieszczamy najważniejsze wiadomości dotyczące tej organizacji, jak datę jej powstania, organizację, cele i zadania, krótki przebieg działalności itp. — w wypadku konwencji podajemy jej przedmiot, uchwałę, sygnatariuszy itp. Tego rodzaju kartoteka stanowi wielką pomoc dla bibliotekarza przy udzielaniu wyjaśnień słuchaczom w czasie czytania i omawiania prasy. Udostępniona czytelnikom kartoteka odda wielkie usługi wszelkiego rodzaju pracownikom społecznym oraz studiującym.

Wymienione tutaj pomoce wymagają od bibliotekarza dużej systematyczności i staranności w zbieraniu, opracowywaniu i przechowywaniu tych materiałów.

Bardzo pożądanym jest urządzenie w bibliotece tzw. „ką-  
cika czasopism“. Złożyć się nań powinny: niewielki stolik z roz-  
łożonymi bieżącymi numerami czasopism, teczki z recenzjami,  
trzy, cztery krzesła; obok stolika półeczka, na której umieścimy  
katalog czasopism i katalog zawartości czasopism, kartotekę  
skrótów i kartotekę informacyjną; nad półką zawiesimy plakat  
podający jakimi czasopismami rozporządza biblioteka; z drugiej  
strony stolika zawiesimy gazetkę ścienną, plakat z ogłoszeniem  
o głośnym czytaniu gazet lub przeglądzie prasy oraz mapę. Nad  
tym wszystkim wybrany cytat np. o znaczeniu prasy w wycho-  
waniu szerokich mas pracujących, wykonany ładnym, czytel-  
nym pismem na szerokim pasie kartonu. Artystycznie wyko-  
nane plakaty z mobilizującymi hasłami, kwiaty na stole, este-  
tyczne rozwieszenie plansz przyciągać będą uwagę czytelników,  
odwiedzających bibliotekę, zachęcając ich do czytania prasy.

Praca z gazetą i czasopismem, dając bibliotekarzowi sze-  
rokie możliwości realizacji zadań wychowawczych, wymaga je-  
dnocześnie od niego dużego nakładu pracy. Pomocą tu może  
być aktyw czytelniczy. Przez stworzenie odpowiednich zespó-  
łów roboczych (pomoc przy sporządzaniu teczek z wycinkami,  
wybieraniu recenzji z czasopism itp.), komitetów redakcyjnych  
(gazetka ścienna), zespołów księgonoszy, którzy zastąpią go przy  
czytaniu gazet w domach prywatnych, na wsi, w zakładach  
pracy itp. bibliotekarz odciąża siebie od prac technicznych,  
rezerwując czas na opracowanie treściowe poszczególnych form  
pracy z czytelnikiem.

*Jadwiga Filipkowska-Szemplińska*

## **JAK WYPEŁNIAĆ FORMULARZE STATYSTYCZNE**

Dość często spotyka się jeszcze bibliotekarzy, którzy uwa-  
żają pracę sprawozdawczo-statystyczną biblioteki za nudny  
i dokuczliwy obowiązek, za czynność stanowiącą bezużyteczny  
dodatek do innych prac potrzebnych i pożytecznych w biblio-



tece. Systematycznie prowadzona statystyka pozwala ocenić pracę biblioteki i skontrolować wykonanie planu.

E. Pawlikowska w artykule „Sprawozdawczość w bibliotece“ w numerze 1 „Poradnika Bibliotekarza“ z roku ubiegłego zwięźle i wnikliwie omawia cele i zadania sprawozdawczości w bibliotece, podkreśla jej wagę w ustroju socjalistycznym.

W niniejszym artykule omówimy przykładowo jeden z formularzy statystyki dziennie-miesięcznej, która jest podstawą do opracowania sprawozdania rocznego.

Rok 195..... Miesiąc..... Punkt biblioteczny.....

| Dni<br>otwarcia | Odwiedzin | Wypożyczonych tomów |                 |                 |      |                              |                       | Czytelnicy                    |
|-----------------|-----------|---------------------|-----------------|-----------------|------|------------------------------|-----------------------|-------------------------------|
|                 |           | Ogółem              | popul. naukowe  |                 |      | lit. piękna                  |                       |                               |
|                 |           |                     | polit.<br>społ. | tech-<br>niczne | inne | dla<br>dzieci<br>i<br>młodz. | dla<br>doros-<br>łych |                               |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | na początku m-ca.....         |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | przybyło .....                |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | ubyło .....                   |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | w końcu m-ca.....             |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | Księgozbiór                   |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | na początku m-ca.....         |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | pożyczono .....               |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | zwrócono .....                |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | w końcu m-ca .....            |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | Formy pracy<br>z czytelnikami |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | .....                         |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | .....                         |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | Data .....                    |
|                 |           |                     |                 |                 |      |                              |                       | Podpis .....                  |

Formularz statystyczny

Przedstawiony wzór formularza ma zastosowanie w punktach bibliotecznych oraz małych bibliotekach nie otwartych codziennie. Jest on wstępnie zatwierdzony przez Centralny Zarząd Bibliotek i nie wiele odbiega od wzoru stosowanego poprzednio dla tego typu placówek. Stanowi on jedną ze stron zeszytu sprawozdawczego, który liczy razem 24 strony i służy na cały roczny okres sprawozdawczy.

Prowadzenie statystyki na tych formularzach nie przedstawia większych trudności nawet dla początkującego bibliotekarza.

W rubryce pierwszej wpisujemy kolejno daty otwarcia biblioteki. Druga rubryka służy do zapisywania liczby czytelników, którzy w danym dniu zgłosili się do biblioteki, wypożyczając lub też zwracając tylko książki. Dane te zapisujemy codziennie po zamknięciu biblioteki, przeliczając karty czytelników wyjęte podczas dnia z kartoteki.

Następne rubryki dotyczą liczby wypożyczonych tomów. Ich liczba ogólna musi być zgodna z sumą liczb z rubryk, które zawierają liczby tomów według grup książek wypożyczonych tego dnia.

Literatura popularno-naukowa podzielona jest na trzy rubryki z wyszczególnieniem tych grup książek, których udostępnienie stanowi czołowe zadanie biblioteki.

Zapisywanie w zeszycie statystycznym w osobnych rubrykach liczby wypożyczeń według grup książek, pozwala na szczegółowe badanie ich stosunku do ogólnej liczby wypożyczeń, umożliwia obserwowanie wzrostu poczytności poszczególnych grup książek, szybkie reagowanie na stwierdzone niedociągnięcia.

Do grupy książek polityczno-społecznych zaliczamy dzieła zgrupowane w dziale 3 \*), a więc na przykład: dzieła klasyków marksizmu-leninizmu, prace na temat marksizmu-leninizmu, materializm historyczny, zagadnienia państwa i społeczeństwa, ustrojów społeczno-politycznych, historii i organizacji partii, wydajności pracy, związków zawodowych, historię ruchów ro-

---

\*) Patrz artykuł o klasyfikacji.



botniczych, zagadnienia gospodarki narodowej, planowania, spółdzielczości itd. Do tej grupy należy włączyć również dzieła z zakresu marksizmu-leninizmu, które zaliczone są w katalogach do innych działów jak na przykład 1-filozofia, 2-religia, 3-nauki społeczne, 9-historia, 5-przyroda itp.

W grupie książek z zakresu techniki należy podawać książki zaliczone w katalogu działowym do grup 60, 62, 65-69, a zatem teoria i praktyka wszystkich gałęzi techniki (budownictwo, mechanika, chemia, miernictwo, agrotechnika, drogownictwo, technika przemysłu, oraz transportu i łączności).

Omówiliśmy poszczególne rubryki wypełniane w bibliotece codziennie. Przejdziemy teraz do tych, które wypełniane są raz w miesiącu i figurują we wzorze tuż obok.

Dane o liczbie czytelników daje nam kartoteka zapisu czytelników. Ponieważ mamy w kartotece osobno ustawione karty czytelników czynnych, osobno czytelników nowozapisanych, którzy się zgłosili w miesiącu sprawozdawczym (przybyli) oraz osobno tych, którzy zostali wykreśleni (ubyli) — nie mamy trudności w wypełnianiu odpowiednich rubryk sprawozdania.

Aby otrzymać liczbę czytelników w końcu miesiąca sprawozdawczego, do liczby czytelników na początku miesiąca dodajemy liczbę zapisanych i odejmujemy liczbę wykreślonych.

Biblioteka, która posiada własny księgozbiór, zapisuje dane do sprawozdania na podstawie księgi inwentarzowej oraz księgi ubytków. Natomiast jeśli punkt biblioteczny nie posiada własnego inwentarza, dane do sprawozdania o liczbie książek bierze się z kontrolki książek wypożyczonych z centrali, którą każdy punkt biblioteczny prowadzi.

Liczbę tomów na początku miesiąca przenosi się automatycznie ze sprawozdania za ubiegły miesiąc.

Odpowiednie rubryki księgi inwentarzowej (rubryka 1 i 2) dadzą odpowiedź na pytanie ile tomów przybyło w ciągu miesiąca, natomiast ubytek w ciągu miesiąca znajdziemy w księdze ubytków (rubryka 1 i 2).

Do liczby tomów pozostałych z poprzedniego miesiąca dodajemy liczbę tomów, które przybyły, a odejmujemy liczbę to-

mów, które ubyły i otrzymujemy w ten sposób liczbę tomów posiadanych w końcu miesiąca.

Dane dotyczące form pracy z czytelnikiem otrzymujemy ze specjalnie do tego przeznaczonego zeszytu kontroli imprez biblioteki.

W ten sposób wypełnia się formularz sprawozdawczy dziennie-miesięczny, sumując w końcu miesiąca, rubryki zapisów codziennych.

Gotowe sprawozdania należy przysyłać do władzy nadzornej w terminie do dnia 5-go każdego miesiąca. W tym celu wydieramy z zeszytu stronę przedziurkowaną, pozostawiając do użytku własnego odbitkę, wypisaną przez kalkę.

Na zakończenie pragniemy podkreślić znaczenie i wagę terminowego nadsyłania sprawozdań z pracy bibliotek. Zebrane we właściwym czasie materiały statystyczne pozwolą na przeprowadzenie ich analizy, wyciągnięcie właściwych wniosków i akcję odgórną na tych odcinkach, które wymagają pomocy ze strony władz nadrzędnych.

*Halina Łopińska*

## **BIBLIOTECZKA KOLONIJNO-OBOZOWA**

W okresie wakacyjnym przed bibliotekarzami stoją poważne zadania obsłużenia książką kolonii i obozów letnich oraz udzielanie fachowej pomocy kierownikom i wychowawcom w ich pracy nad zbliżeniem dzieci i młodzieży do książki. Dla orientacji podajemy kilka zwięzłych uwag o pracy z książką na wczasach dziecięcych i obozowych.

W okresie tym setki tysięcy dzieci w Polsce Ludowej, dzięki funduszowi Akcji Socjalnej, wyjeżdżają na obozy i kolonie letnie. Wyjeżdżają aby poznać swój kraj ojczysty, potrzeby i osiągnięcia naszej gospodarki narodowej, związać się serdeczniej z ziemią i ludźmi, pomagać im w pracy, w realizacji planów; wyjeżdżają po zdrowie.



W dobrze zorganizowanym kolektywie kolonijnym, czy obozowym, wielką rolę odegra książka, która pomoże w pracy, wyjaśni zaobserwowane zjawiska, zmobilizuje do czynnej postawy wobec otoczenia, dostarczy potrzebnej rozrywki. Kierownik kolonii, planując pracę swego zespołu, musi przewidzieć zaopatrzenie go w odpowiedni księgozbiór. Potrzebny mu jest do tego wykaz książek, które zaspokoją potrzeby zarówno uczestników kolonii jak i ich wychowawców.

W życiu kolonijnym istnieją określone zagadnienia i potrzeby i one to stały się podstawą doboru książek w podanym przez nas zestawieniu dla biblioteczki kolonijnej czy obozowej. Uwzględniamy w nim następujące działy: powieści, przygody, opowiadania, baśnie, literatura społeczno-gospodarcza, popularno-naukowa: wychowanie, higiena i zdrowie, przyroda, sport, zabawy i gry, krajoznawstwo oraz materiały literackie potrzebne do urządzania ognisk, wieczornic, uroczystości okolicznościowych.

Na kolonii czy obozie, w zależności od możliwości przestrzennych, wydziela się odpowiednie miejsce na bibliotekę. Przy wolnym dostępie do półek ustawia się książki działami, które wyodrębnia się przy pomocy rozdzielaczy. Mogą to być kawałki sztywnego papieru z napisami odpowiednich działów. W obrębie działów ustawia się książki alfabetycznie według nazwisk autorów, ale wtedy konieczny jest dla użytku czytelników katalog zagadnieniowy.

Aby poprzez biblioteki i książkę jak najbardziej związać uczestników kolonii czy obozu z terenem na którym się znaleźli, przygotować można i wywiesić plakat zagadnieniowy z bibliografią poświęconą temu terenowi np. „Morze i nasza gospodarka morską“, „Las“, „Nowe życie wsi“ itd. Można to zrobić również przy pomocy odpowiednich haseł.

W godzinach przeznaczonych na odpoczynek można zorganizować t.zw. „Czas głośnego czytania“, wybierając książkę łatwą, wychowawczo cenną, zachęcającą słuchaczy do dyskusji np. „*Pionierzy*“, „*Zemsta rodu Kabunauri*“ — H. BOBIŃSKIEJ, „*Nie jesteś sam*“ PRILEŻAJEWEJ „*Ogniwo*“ BRONIEWSKIEJ itp.

Opiekun biblioteki, w zależności od charakteru danej kolonii, powinien z podanego spisu wybrać tylko te książki, które będą przydatne ze względu na skład czytelników i teren na którym znajduje się kolonia czy obóz.

Podane przez nas zestawienie książek pomoże bibliotekarzom przy sporządzaniu kompletów dla kolonii i obozów oraz ułatwi udzielanie wskazówek kierownikom, zwracającym się do nich w sprawie doboru książek.

---

## OD REDAKCJI

Zestawienie książek podajemy na wkładce do niniejszego numeru. Ze względu na szczupłość wkładki zamieścić mogliśmy tylko książki z zakresu beletrystyki. W numerze następnym uzupełnimy zestawienie podając książki z innych działów.

---

*Redaguje: Komitet Redakcyjny*

*Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich*

*Adres redakcji i administracji: Warszawa, Koszykowa 26.*

*Warunki prenumeraty: 18 zł. rocznie.*

---

Nakład 11000 egz. Papier drukowy satynowany kl V. 61x86 cm. 60 g.  
Obj. 1½ ark. Zam. 248 z dnia 22.IV.52. Druk ukończono dn. 30.V.52.

Warszawska Drukarnia Naukowa, Warsz., ul. Śniadeckich nr 8. 3-B-19801